

ВОЛОДИМИР
ЄШКІЛЄВ

ШАЯХ БОГОМОАА
•
ІМПЕРАТОР
ПОВЕНІ

Романи

Харків
«ФОЛІО»
2014

0

[золоті зерна пам'яті. замість вступу]

В перекладі з давніх мов назва «Карпати» означає «стіна, перепона». Хоча це гірське пасмо й не найвище на континенті, у кліматичному сенсі воно творить розділовий кордон. Холодні північно-східні вітри, що проносяться над великими рівнинами між Льодовитим океаном, хребтами Уралу і Чорним морем, залітають до карпатських ущелин і блукають туманними улоговинами, де згасає їхня крижана лють. Повітряні вали могутніх циклонів зачіпаються за гребні карпатських верховин, роздирають свою хмарну плоть ребрами Бескидських скель, зупиняють біг і сходять дощами на східні схили. Гірська стіна впродовж кількох епох захищала — і захищає нині — південно-західні землі від арктичного холоду та зимових демонів. Широкою дугою вона обгороджує зігріті сонцем рівнини в середній течії Дунаю, де від початку історії відбувалось становлення рільницьких цивілізацій.

Там, де дуга Карпат видовжена на північний захід, у Східних Бескидах, люди замешкали від найдавніших часів. Ще до початку епохи вівчарства вони заселяли печери біля гірських потоків з чистою і смачною водою, збирали ягоди, полювали на зарослих буковими та хвойними лісами карпатських схилах. Найперші європейці, кажуть генетики, були темношкірими. Вони прийшли сюди ще за доби палеоліту, зберігали вогонь у печерах і вклонялись духам плодючості. Відтоді довгі вулканічні зими та льодовики кілька разів змушували людство відступати на південь. Але нащадки тих, хто вижив, з берегів теплих морів знову вертались у карпатські долини.

З часом змінились і вигляд, і звичаї цих людей. Зі Сходу, обтяжені худобою і пошуками безпечного притулку, гнані невідступним

жахом, прийшли племена світлошкірих сонцепоклонників. Човни їхніх снів пливли кривавими ріками, а спини обпікав пекельний погляд безіменного бога-демона. Їхні волхви ревно молились біля джерел, порозумілись з гірськими Силами, поставили у потаємних місцях свої вівтарі і запалили над ними вогняні Кола Сварги. Волхви відганяли від гірських долин страхіття, що переслідувало їх на втраченій батьківщині і йшло за ними степами. Вони побожно приносили людські жертви, а горді вожді сонцепоклонників мріяли про багатші краї, тепле море і ширші пасовиська.

На історичну арену мешканці гірського краю уперше вийшли в лавах кельтських завойовників. Сталося це у третьому столітті до нашої ери. Наче снігова лавина, кельтські племена галлів увірвались до Еллади та Малої Азії, хитнули монархії спадкоємців світодержця Олександра, закарбували своє енергійне варварство на скрижалях історичних анналів і розчинились у південному багатолюдді. Пізніше карпатських горян побачили у складі просторої Дакійської держави. Саме тоді у Бескидах зміцнилась у владі могутня колегія жерців, служителів грізних богів. В античних джерелах з'являються згадки про кривне фракійцям, гетам і дакам плем'я карпів. Дехто з древніх вважав, що саме карпи дали назву горам.

Певно, саме у ці часи основою тубільного господарства стає літній випас овець на багатих травами гірських плато — карпатських полонинах. Сезонне скотарство дало фракійським племенам сталий прибуток. Населення краю зросло, поживішала торгівля на шляхах зі сходу на захід. На гірських перевалах виникли засіки і замки, котрі захищали торгові валки від розбійників, давали прихисток від непогоди. Їхні власники брали з купців перевізне мито і заможністю змагались з жерцями.

Римські літописи, що оповідають про походи імператора Траяна проти даків (101—107 роки нашої ери), підтверджують, що за часів Буревіста і Децебала, великих володарів Дакії, карпатські жрецькі колегії мали значний вплив на політику племін-

них вождів у Трансільванії та в південних Придунайських землях. Можливо, саме карпатські служителі Батька Сонця послали Траяну того велетенського гриба з таємничими і загрозливими знаками, про який згадує у своїй «Історії» Корнелій Тацит. Навчені жрецького мистецтва доньки волхвів стають дружинами володарів і впливають на політику царств. Через багато століть цю гаремну традицію підхоплять дружина Ярослава Осмомисла — відьма Настя з Чагорова — і легендарна султанша Роксолана.

Керовані жерцями племена карпів вартували на стратегічних перевалах, що сполучали північні східноєвропейські рівнини з дунайськими та балканськими провінціями Римської імперії. Але найважливішим було те, що за часів імперської смути в руках жрецьких колегій опинились розташовані південніше золоті та залізні рудники, що приносили власникам величезні прибутки. Яскравіше запалали Кола Сварги, небачені за числом і цінністю жертви лягли на вівтарі Батька Сонця та решти суворих небесних божеств.

Від тої величної доби залишились руїни численних святилищ, серед яких мегалітичні пам'ятники у Бубнищі, Завоєлах та на схилі гори Терношори. У секретних, ревниво збережених від чужих очей, місцях, де кордони поміж світами нечіткі й проникні, кельтські та фракійські волхви черпали Силу для своїх ритуалів. Сюди з потойбіччя вони викликали могутніх духів і самі мандрували забороненими стежками. В цих справах жерцям допомагали волхвинні зілля з трав і грибів. Тепер, після тисячі літ запустіння, вже важко відрізнити сакральні мегаліти від диких скель, але археологи знаходять солярні символи, характерні для культових споруд сонцепоклонників. У скельних лініях і контурах при бажанні можна побачити драконів і левів, змій і ведмедів. Містики ж і досі шукають на руїнах капищ «портали», крізь які волхви потрапляли до інших вимірів та часів.

Уже на початку нашої ери фракійська цивілізація почала занепадати. Карпи у 297 році зазнають поразки від легіонів імпе-

ратора Гая Валерія Діоклетіана, який додав до своїх титулів тріумфальну формулу *Carpicus Maximus*. Передові загони переможців перейшли через Бескиди й досягли Дністровського каньйону в тій його частині, де сьогодні можемо бачити руїну збудованої набагато пізніше Раковецької вежі. Ймовірно, що римляни, з властивою їм енергією та послідовністю, винищили центри тубільного опору — замки та святилища. На карпатських перевалах вони залишили свої дозорні укріплення. З того часу згадки про могутніх чаклунів — волостелинів гірського краю — зникають з літописів.

Невдовзі після відходу римлян на південь (у четвертому столітті) до Карпатських хребтів підступають зі сходу сармати, а з півночі — готи і слов'яни. Серед останніх були й протохорватські племена. Одне з них, яке залишилось в історії під ім'ям Білих хорватів, перед загибеллю пустило гірську родову гілку, змішалось із залишками древніх мешканців Бескидів й дало початок теперішньому етносу бойків. Народна пам'ять верховинців майже не зберегла легенд і переказів тієї доби. Лише далекі відзвуки хорватського родового джерела дійшли до нас в елементах одягу і побуту, у прислів'ях, піснях та помічних примовляннях.

Доленосні події відбулись у другій половині IX століття. Ще до того як угорці на чолі з Арпадом Великим у 895 році перейшли Верецький перевал, а уличі з тиверцями, тікаючи від степових орд, переселились на береги Дністра, тут почала формуватись нова самобутня народність, котра, серед іншого, увібрала до своєї традиції містичний спадок древніх жерців. Відомі нам літописи не містять детального опису тих подій, але дещо таки піддається художній реконструкції. Адже древні легенди і перекази зберігають і переносять через темні болота і пустелі часу золоті зерна пам'яті.

1

[року вісімсот п'ятдесят четвертого за ромейським численням, у двісті вісімдесят шосте літо від кагана аварського Бояна, у сто сімнадцяте літо від походу арабського полководця Мервана до Хазарії і Нижнього Дону, де його армія полонила двадцять тисяч слов'янських сімей, у п'ятдесят п'яте літо від поразки маркграфа Еріха під Ловраном¹, через шість років після битви при Трояновому городищі]

1.1

Лише дітваки думають, що границю поміж просто старим і прадавнім лісом можна побачити тими очима, яким боги поклали кліпати поряд з носом. Насправді зорові отвори для правдивого бачення не годяться. Тільки заросле предкове око одразу помічає, що отой могутній, наче сплетений з велетенських полозів, дуб — буденне дерево, а сусідній з ним й нібито рідний — розкидистий та жиливий крем'язень — вже не просто рослина, але правдивий воїн коренистого війська, що від часів незапам'ятних тримає оборону у задушливих глибинах пуці. Там, де ловіння звірів закляте, а стежки присягли щезникам.

Могитич Лобас *побачив* священний кордон, обігнувши вкритий ялівцем та бадильною поростю пагорб. Над переніссям ніби щось захололо. Під шкірою, а може, й глибше. І буденний зір відізвався: на сонячну полудневу днину набігла сиза тінь. Лобас

---

¹ У битві під Ловраном (799 рік) балканські хорвати розбили війська франків, які послав проти них імператор Карл Великий.

зістрибнув з воза на праву ногу, склав пальці сваргою, пошепки згадав небодержця Хорса, налигачем зупинив волів.

Широка звіриняча — а може, й мисливська — стежина тут різко сходила на прогин у траві, зникала під голим і грізним, наче занесеним для ударів, гілляччям.

Границя чар-лісу. Межа предвічної пущі.

— *Кінок-позірок, цур на сухе врок...* — замурамотів могитич ухильне закляття і ступив під хмару високої комахні, що зависла між деревами. Хмара відповіла гудінням й наче піднеслася до пишних крон. Сиза мара відстрибнула в лісові надра.

— Дякую тобі, Хорсе. — Лобас зрозумів наглед піднесення комахні як ясний дозвіл зайти під покров святих дерев, що бачили світанок богів.

Він рушив спочатку навмання, а потім надибав ручай і почав рахувати кроки. На другій сотні повернув за сонцем й став дертися крутосхилом, вкритим панциром багаторічної мертвої глиці. Святі дерева тут стояли немов колони в молитовних печерах — рівні, мовчазні, вкриті синіми нароснями і блискучим слизом. Темрява спочатку густішала, відтак крізь листя знов продерлися сонячні промені.

Начальний жрець Волх, котрий послав Лобаса до пралісу, не збрехав. На лисому тім'ї лісової гори стояло капище. Таке древнє й занедбане, що кам'яного бога й не видно було за густим рослинним плетінням. Воно їжачилося колючками та широким дір'явим листям. Подібну поросьть Лобас бачив уперше. Так само як і листоподібних комах, що ворушили вусиками серед колючок. Він обігнув напівгнилу огорожу з козячими черепами на палях, рушив до стовпа. Але Вищі не допустили його до кам'яного бога, послали знак. Під підошвою тихо хруснуло. Могитич подивився під ноги й побачив, що кам'яного бога оточує коло дрібних почорнілих кісток. Досвідчене Лобасове око зауважило, що серед цих уламків є й людські.

Він обережно, з охоронними примовками, зійшов з кістяного кола, обійшов кам'яного бога з півдня і помітив крихітну

ЗМІСТ

Шлях Богомола. *Роман про Білих хорватів* 3

Імператор повені. *Роман* 221